

Hány esetük van a magyar főneveknek?

Az utóbbi ötven év munkái alapján erre a kérdésre különbözőképpen válaszolhatunk. Benkő Loránd és Kálmán Béla középiskolai nyelvtana (1953: 104, 109–14) a birtokos jelző ragját, a tárgyragot, a határozóragokat és a részeshatározóragot nevezi meg, s ezek alapján 19 esetet különíthetünk el. (A szerzők mondatrészek szerint mutatják be a ragokat, az *eset* szó nem fordul elő.) K. E. Majtinszkaja orosz nyelvű magyar nyelvtanában (1955: 143) 22 eset van. Ezek közül 16 teljes értékű eset (birtokos eset nincs), 2 eset új, 2 eset kihalófélben van, kettő pedig esetre emlékeztető képződmény. A MMNYR. I.-ben (1961: 283) Tompa József táblázata 28 esetet tartalmaz. Antal László az ugyanebben az évben megjelent NyTudÉrt. 29. sz.-ban (51) 17-re redukálja a magyar főnevek eseteinek számát. A Rácz Endre szerkesztette egyetemi tankönyvben (1968: 197–9) Velcsov Mártonné 22 esetet sorol fel. Fenyvesi Anna a Hungarian c. angol nyelvű magyar nyelvtanban (1998: 192) 27 esetet különböztet meg, birtokos eset nincs köztük. Kiefer Ferenc (1998: 201) arra az eredményre jut, hogy a magyarban 18 esetraggal kell számolnunk (közöttük nincs birtokos eset), hozzátéve, hogy „még mindig nem lehetünk biztosak abban, hogy a kiszűrt elemek után megmaradt 18 elem valóban esetrage”. A Str.Morf.-ban (2000: 580) minden kiegészítő megjegyzés nélkül ugyanazt a 18 esetet sorolja fel, azzal a különbséggel, hogy az *essivus-formális* terminust *superessivusra* (*emberül*) változtatta. Balogh Judit a MGr.-ban (2000: 203–4) más felsorolásban ugyanazokat az eseteket nevezi meg, mint Kiefer Ferenc, azzal a különbséggel, hogy nála a főneveknek van még képzőszerű ragokkal képzett 5 periférikus esete. Forgács Tamás (2001: 145–7) német nyelvű magyar nyelvtanának esetei sorrendjüktől eltekintve megegyeznek Balogh Judit 23 főnévi esetével, azzal az eltéréssel, hogy az utolsó ötről megjegyzi, hogy egyes nyelvtanokban képzésük alapján a határozószókhöz sorolják őket.

1. Mi az eset, mi az esetrage? A fent említett szerzők közül az esetek és az esetragek meghatározásával a legalaposabban és a legbonyolultabban Kiefer Ferenc foglalkozik. Módszere az, hogy különböző kritériumokat nevez meg, amelyekről sorra megállapítja, hogy nem egészen megfelelőek, s végül eljut az általa legmegfelelőbbnek tartott kritériumhoz. Vegyük sorra ezeket egy kis kiegészítéssel a Str.Morf. alapján. 1) Az esetrage olyan névszói toldalék, amely után nem állhat más toldalék (578) meghatározás szerint a *nagy-on*, *magyar-ul* névszókból képzett határozószók képzője után sem állhat más toldalék, mégsem esetragek, mivel a határozószókat nem lehet ragozni. Ezt kiegészítem azzal, hogy az oroszban a határozatlan névmások esetragei után mindig van más toldalék: *кмо-мо* 'valaki', *кого-мо* 'vkit', *кому-мо* 'vkinek'. 2) Az esetrage olyan toldalék, amely szabadon társul (a) névmással, (b) tulajdonnévvel, (c) melléknévvvel, (d) számnévvvel, (e) jelekkel és (f) társulási képessége független a főnév jelentésétől. Kiefer megállapítja, hogy ez a kritérium sem teljesen megbízható. A *Lajosul*-t én *jellel jelölném. A *Lajosként mutatkozott be* pedig elfogadható. 3) Az esetrage főnévhez járulva ismét főnevet ad eredményül (581). Számos képző is főnevet ad eredményül: *asztal-os*. Továbbá az esetrage nemcsak főnevekhez járul. 4) Egy toldalék akkor és csakis akkor esetrage, ha alkalmas esetviszony kifejezésére (583). A birtokos eset esetviszonyt fejez ki, ennek ellenére legújabb nyelvtanaink mind kiiktatták ezt az esetet a magyar főnevek paradigma-sorából. Kiefer meg is jegyzi (583), hogy ez a kritérium „azonban nem állítja, hogy az esetragegellátott főnév bármely mondatban szükségszerűen vonzata az igének”. Így megszületik a 5) kritérium: Egy toldalék akkor és csakis akkor esetrage, ha előfordul valamely vonzatkeretben (583). Eszerint az alanyeset zérói nem esetet jelölnek, mert az alanyeset nem vonzata az igének. Az ige szótári jelentését ugyanis a legelvontabban (számtól, személytől, időtől, módtól stb. függetlenül) a főnévi igenév nevezi meg. Mondhatjuk például azt, hogy *írni vmít, vmivel, vhol, vmikor, vmiért, vkinek*, de azt nem mondhatjuk: **írni ki/mi*. Ez nyelvi bizonyítéka annak, hogy az alanyesetben álló főnév nem lehet vonzata semmilyen igének. 6) „Minden főnév módosítható melléknévi jelzővel és vonatkozó mellékmondatral. Ha tehát egy toldalékolt főnév nem módosítható, akkor a toldalék nem lehet esetrage”. Ez a meghatározás a 2-es kritériummal ellentétben csak a főnevekre korlátozza

az esetrag fogalmát. Továbbá a birtokos esetben álló főnevet is módosíthatjuk jelzővel, mégpedig ige nélküli mondatokban is: *Új könyvemnek a borítólapja nem szép.* Végül megszületik az **esetrag definíciója**: Valamely toldalék akkor és csakis akkor esetrag, ha a vele toldalékolt főnév lekötheti az igének valamely szempontjából is meghatározott vonzatát (284). A probléma itt elsősorban az, hogy a tárgyatlan igéknek, a kopuláknak nincs vonzatuk, valamint sem a birtokos eset, sem az alanyeset nem vonzata az igének. A melléknevek, számnevek esetragjai pedig a főnevek esetragjaival egyeznek meg: *Csizmában, az újban, ment táncolni.* Megállapíthatjuk, hogy Kiefer Ferenc kritériumai közül egyik sem igazán helytálló.

2. A rag és a jel megkülönböztetése. Az ÚMNy.-ban (192) Kiefer Ferenc kijelenti, hogy „a jel és a rag megkülönböztetése magyar sajátosság, más nyelvek nyelvleírasi hagyománya nem ismeri (egységesen **inflexiónak** szokták nevezni a képzőkön kívüli toldalékmorfémákat)”. A Str.Morf.-ban (617) viszont már úgy véli, hogy „a jel és a rag megkülönböztetésére nem rendelkezünk megfelelő kritériumokkal, a két fogalom megkülönböztetése tehát nem indokolt”. Az ÚMNy.-ból az **1.5. Jel, rag, képző** c. fejezetet olvasva az az érzésem támadt, hogy a ragozás, a szóképzés és a szóösszetétel összefüggése és különbözősége sem problémamentes. Vö.: „A németben a képző előtt is megjelenhet egy inflexió toldalék (-er, -s), ami arra utal, hogy a ragozás megelőzheti a képzést: *läch+er+lich* 'nevetség', *hoffnung+s+los* 'reménytelen'. Az angol összetételeknél az előtag többes számban is állhat, ami azt jelenti, hogy a ragozásnak meg kell előznie a szóösszetételt: *system+s+development* 'rendszerfejlesztés', *arm+s+merchant* 'fegyverkereskedő'” (194). Vegyük sorra a problémákat. Először: az angolban az „inflectional suffix” kategóriájába tulajdonképpen csak jelek tartoznak, mivel az angolban ragnak nevezhető morféma nincs, s így most már érthető, hogy Kiefer Ferenc nem választja el a jelet a ragtól. Az oroszban azonban vannak „словообразующие” és „формообразующие суффиксы” 'szó- és formaképzők' meg „флексии” 'flexiók, ragok'. Az orosz formaképzők szinte teljesen megegyeznek a magyar jelekkel. Formaképzője van például a fokozásnak, a főnévi igenévnek, a múlt időnek, a felszólító módnak, a határozói és melléknévi igenévnek. (A magyar nyelvvel foglalkozó munkákban a magyar „jel” orosz megfelelője Majtinszkajánál a főnevek esetében „показатель”, az igéknél „признак”.) Másodszor, a német *lächerlich* esetében semmiféle képzést megelőző ragozásról és ragról nem lehet szó, mivel ez a szó a *Lacher* 'nevető, nevetés' jelentésű főnévből a *-lich* képzővel létrejött melléknév (vö. *herz-lich*). Harmadszor, úgy tűnik, hogy a összetétel és a szóképzés területén Kiefer megfeledezett az **interfixek** és az **unifixek** (más szóval a kötőhangzók) lehetőségéről, amelyek egy része történetileg valóban rag volt. Interfix két gyökérmorféma között van az oroszban, a németben, és a görög-latin eredetű magyar összetételekben is előfordul: *nap-o-xod* 'gőzhajó', *Arbeit-s-woche* 'munkahét' (az *Arbeit* nőnemű főnév, tehát szó sem lehet arról, hogy itt „a ragozásnak meg kellene előznie a szóösszetételt), *galvan-o-méter* (vö. *galvánelem, galvanizál*), *bar-o-méter* stb. Az angolban is a többes szám jeléről (formaképzőjéről) lenne jó inkább beszélnünk, mintsem ragról. Az más probléma, hogy a szóösszetételnél egy szónak melyik alakjával képezzük az összetételeket. Az angolban az összetétel első tagja valóban gyakran áll többes számban. A magyarban is előfordul az a látszat, hogy a ragozás megelőzi a szóösszetételt vagy a szóképzést: *lét-re-hoz, lét-re-jön.* A *part-ra-száll-ás* összetett szó alapszava viszont a *partra száll* szó szerkezet. Ezeknek a szavaknak a morfémaelemzésében azonban csak volt ragokról beszélhetünk, amelyeket a német *-s-* volt birtokos eset ragjához hasonlóan interfixeknek lehetne tekintenünk. A megnyugtató megoldást nehezíti, hogy a *létrehoz, létrejön* szavakat már egybe kell írunk, továbbá az, hogy *Létrehozták a szövetséget?* kérdésre válaszolhatunk úgy, hogy: *Létre.* De ez csak azt bizonyítja, hogy az összetett igékben az összetétel folyamatában kötélemekké (interfixummá) vált ragok szorosabban tartoznak az első taghoz. Ha az ilyen típusú összetételekben ragozás nélküli ragról beszélnénk, ahogy ez a magyar nyelvtanokban teljesen elfogadott a nem ragozható *szép-en* típusú határozószók esetében, akkor leíró elemzésünk újabb problémával találkozna. Egy szóban lehetne két esetrag is. Vö.: *Én a part-ra-szál-lás-ra szavazok.* Az első *-ra* nem rag voltát azonban cáfolja *A többség lemondott az azonnali part-ra-szállás-ról – A többség lemondott a part-ról*

való lemászás-ról mondatokban található ragozások összevetése. Megjegyzem, hogy két azonos esetrag megléte egy szóban nem kifogásolható, ha azok valóban esetragok. Erre jó példa az orosz összetett számnevek minkét tagjának a ragozása. Vö. *Погибло пятьдесят солдат / около пятидесяти солдат*. 'Meghalt 50 katona / kb. 50 katona'. Egy szóalakban két különböző jelentésű rag azonban a magyarban is lehetséges [Ha a birtokos személyjelet ragnak tekintjük! Szerk.], például a *beleszeret* ige ragozásakor: *Első látásra belé-d szeret-t-e-m*. A magyar *nagy-ban-i*, *itt-en-i*, *ott-an-i* melléknevek képzését sem előzi meg semmiféle ragozás. Ezekben a szavakban sincs rag, hanem melléknevekből és határozószókból ragokkal **homonim** képzőkkel képzünk mellékneveket.

Mindenféle ragot és mindenféle jelet (formaképzőt) igen könnyen és megbízhatóan elhatárolhatunk egymástól és a szóképzőktől. A **ragok** szóalakokat képző morfémák, amelyek szavak közötti viszonyokat egy **paradigmator** tagjaiként különböző ragozási típusok keretében fejeznek ki. **A rag a szóalak szerkezetének az az eleme, amely a ragozás során esetenként vagy személyenként változik**, mivel a ragok a magyarban esetkategórián belüli eseteket és személykategórián belüli személyeket jelölnek. Az esetragok megváltoztatják a szóalakok szintaktikai környezetét, a személyragok nem. A ragok fő ismérve tehát nem az, hogy azoknak a szó végén kell állniuk.

A **jelekből** különböző kategóriák paradigmatorát lehet létrehozni, mivel **morfológiai kategóriákat** jelölő szóalakok. Az angolban például egy ilyen igei paradigmator van: *see* 'lát', *sees*, *seeing*, *saw*, *seen*. A főnévi paradigmator pedig így néz ki: *boy*, *boy's* (*of the boy*), *boys*, *boys'* (*of the boys*). A magyarban a többes szám *-k* jele, a többes birtokos *-i* jele, de az összes többi jel is – a képzőkhöz hasonlóan – minden ragozott alakban jelen van. Nyelvtudományunk ballépéseként értékelhetjük a birtokos személyragoknak egy dogma kedvéért birtokos személyjelekké történő átminősítését. Vö. *Lány-a-i-m-mal / lány-a-i-d-dal is találkoztam*. A birtoktöbbeítő jel marad, a birtokos személyragok személyenként váltakoznak. Ilyen egyszerű a jel (a formaképző) és a rag megkülönböztetése. Itt emlékeztetem az olvasókat Kiefer Ferenc vélekedésére az ÚMNY.-ban (197): „A jel és a rag megkülönböztetése nem alapulhat jelentéstani-funkcionális különbségeken. Marad tehát a pozícióra vonatkozó különbség: a rag lezárja a szó szerkezetét, utána nem állhat más toldalék, a jelet viszont követheti más toldalék. Ez a meghatározás azonban arra kényszerít bennünket, hogy minden egyéb ok híján a birtokos személyragokat birtokos személyjelekké minősítsük át, mivel utánuk még más toldalékok is állhatnak, tehát nem szóalakzáró toldalékok. A birtokos személyragok is szintaktikai viszonyok megjelenítői, tehát szintaktikailag relevánsak, az esetragoktól eltérően azonban szintaktikai szerepük csak főneves szerkezeteken belül nyilvánul meg [...] Mivel a pozícióbeli különbség sem lehet kritérium a jel és rag megkülönböztetésére, nincs értelme, hogy a kétféle inflexiós toldalék között terminológiai különbséget tegyünk. Ennek ellenére – pusztán gyakorlati megfontolásból – a továbbiakban is használni fogjuk a rag és jel elnevezéseket, de a kettő közt sem funkcióbeli, sem formai különbséget nem teszünk. Mindkettőt inflexiós toldaléknak tekintjük”. Talán sikerült meggyőzőnöm az olvasót arról, hogy ami helyes az angolban, nem helyes a magyarban, mivel a nyelvtudomány empirikus és nem racionális tudomány.

3. Lehet-e két különböző esetnek is Ø ragja, vannak-e homonim ragok? A MGr. (49) alapján az egyes szám alanyesetben álló magyar főneveknél 2 zéró morfémát is feltételezhetünk: *könyv-Ø-Ø* (az alanyeset és az egyes szám), az azonban lehetetlen, hogy két különböző esetnek is lehessen zérója vagy azonos hangalakú ragja. Balogh Judit (193) hangsúlyozza, hogy az „eset meghatározásában [...] nem az általa jelölt viszony minősége, hanem az alak az elsörendűen döntő szempont [...] Ha felvennénk egy *-nak/-nek* genitívust (a *-nak/-nek* dativus mellé), akkor ugyancsak fel kellene vennünk egy Ø ragos genitívust is a Ø ragos nominativus mellé. Tehát két genitívust, ami önmagában véve abszurdum lenne”. Ehhez több megjegyzés kívánkozik. 1) Ha lehetséges formailag azonos 2 zéró jelentésének a megkülönböztetése egy esetenél, miért lehetetlen ez két különböző eset vonatkozásában? Az oroszban a főneveknek például 6 esetük van. A 'ajtó' ragozási típusú főnevek ezt a hat esetet azonban csak 3 különböző morfémával fejezik ki. (Vö. Nom. *дверь-Ø*, Acc. *дверь-Ø*, Gen. *дверь-и*, Dat. *дверь-и*, Instr. *дверь-ю*, Elöljárós: *о дверь-и*). A németben is például 'az anya' típusú

nőnemű főnevek 4 esetét két különböző forma fejezi ki: *die Mutter* és *der Mutter*. 2) Más nyelvekben arra is találunk sok példát, hogy egy eset kifejezésének nemcsak egy módja van, s a különböző formák ellenére is például csak egy genitívus van. Vö. például a németben: *der Mutter, des Vaters*, az oroszban *двер-у, стол-а, знам-ен-у*. Az angolban is lehetséges a genitívus kétféle jelölése: *the boy's mother* ↔ *the mother of the boy*. Az orosz ragozási paradigmában is vannak olyan hímnemű főnevek, amelyeknek egyes szám alanyesete és többes szám birtokos esetének a ragja Ø: *один человек-Ø – пять человек-Ø*. De a magyarban is mondhatjuk például *Győr-öt* és *Győrben*. 3) A magyar nyelvészek egy része azt sem tudja elképzelni, hogy **homonim ragok** létezzenek egy nyelvben. Antal László (1961: 29) például kijelenti, hogy „nem mondhatjuk, hogy a magyar *-nek* rag olyan esetet hoz létre, amely egyszerre datívusz és genitívusz (pl. *Szólok Pistának* és *Pistának apósa*), mert e kétféle viszony nyelvünkben egy viszony, egy osztatlan eset keretében jelenik meg, s ha a magyar lenne a világ egyetlen nyelve, e kettéválasztás soha senkinek sem jutott volna eszébe”. Kiefer Ferenc (2000: 579) is úgy véli, hogy „a genitívust mint esetragot szintén kizárhatjuk, mert azonos a datívus ragjával. A genitívus a magyarban olyan esetviszonyt jelöl, amelynek nincs külön esetragja”. (Tehát Antallal ellentétben nála a két viszony mégsem egy.) Az ÚMNY.-ban (198) Kiefer Ferenc meg is jegyzi, hogy „az esetviszony és az esetrag említésére valószínűleg azért volt szükség, mert csak ily módon lehetett a **genitívusi** *-nak* esetet a **datívusi** *-nak* esettől megkülönböztetni”. (Zárójelben megjegyzem, hogy ennek forrása Ch. J. Fillmore ún. *case grammar*-je 'esetnyelvtana, Kasusgrammatik' [1968, 1977]). Velcsov Mártonné (1968: 198) és Tompa József (1961: 574, 583) viszont jól látják, hogy itt két különböző esetviszonyról és két esetnek homonim ragjairól van szó. Csak a magyar nyelvre hagyatkozva is egyértelműen bizonyítható, hogy a *Pistának apósa* szerkezetben a birtokviszony jelölése kétszeres. Ezért a birtokost jelölő *-nak* ragos birtokos esetnek lehet egy hangalak nélküli Ø változata is: *Szólok Pista apósának*. Iskolában tanult szabály, hogy két rag nélküli és két ragos birtokos eset nem állhat egymás mellett: **Szólok Pistának az apósának*. Vagyis itt nem két genitívusz van, hanem **egy** genitívusznak két formai variánsa. A másik különbség a datívuszi és genitívuszi *-nak/-nek* között, hogy a genitívuszi után használhatjuk a határozott névelőt, sőt ez a használat kötelező is lehet: *Pistának az apósa / Pista apósa elutazott. – Pistának az apósa utazott el, nem az anyósa*. Itt is inkább egy dogma – a főnevek eseteinek az ige vonzatkeretébe kell tartozniuk – érdekében „áldozták fel” a birtokos esetet, annak ellenére, hogy a genitívusznak egészen más a szintaktikai környezete, mivel önálló jelentésű esetviszonyt jelöl. A *Balásznak az apósa már aggastyán* jól bizonyítja, hogy a genitívusz nem tartozik egyetlen ige vonzatkeretébe se. Az egy más probléma, hogy az oroszban és a németben, meg a magyarban is a datívusznak van „datívus possessivus” jelentésű használata is. A magyarban a datívuszi *-nak/-nek* rag kiszorítja a birtokos jelentésű *-nak/-nek* használatát. Vö. **Megmondtam ezt Balásznak az apósának is. – Megmondtam ezt Balázs apósának is*. (A datívuszi ragos alak az ige vonzata, ezért nem maradhat el.)

4. A főnevek esetének a száma, elnevezésük és sorrendjük. Abból kiindulva, hogy a németben a főnevek eseteit a névelők ragozása fejezi ki, úgy gondolom, hogy a magyarban a főnevek toldalékos szóalakjai közül **csak azokat tekinthetjük főneveink eseteinek, amelyek előtt határozott névelő használata is lehetséges**, továbbá, ha ezeket a ragos szóalakokat a megszámlálható tárgyakat jelölő főnevek esetében **többes** számban is használhatjuk. Itt természetesen csak a köznevekre gondoltam. A határozott névelő csak főnevekkel, de **mindegyik** köznévvvel használható. A névelőhasználat mellékneveinket is főnévvé változtatja, önállóan ragozzuk őket, és nem a főnévvel való egyeztetés révén kapják a ragjukat: *Csak a szépre emlékezem*. A határozószókkal határozott névelő sohasem állhat, és olyan határozószavunk sincs, amelyet a főnevek többes számú alakjából képezhetnénk. A határozószóknak nem lehet esetragjuk, nem ragozhatóak, nincs ragozási paradigmájuk. Ezzel pontot tehetünk egy félévszázados vita végére. Pontosan megállapítható, hány esetragjuk és hány esetük van a magyar főneveknek, ha elfogadjuk a szinonim jelentésű és homonim hangalakú ragok létezését is. Mindezek figyelembevételével a birtokos esetet is beleértve **17 esetet**

sikerült kimutatnom. Sokáig ingadoztam, hogy megtartsam-e a 17.-et, az úgynevezett **faktívuszt**. A problémát az okozta, hogy ezzel az „esettel” nem tudtam olyan épkezláb mondatot alkotni, amellyel határozott névelő állhat. A névelő nélküli többes számú használatot viszont minden nehézség nélkül sikerült bizonyítanom. Mivel egyetlen olyan határozószónk sincs, amelyet többes számú szóalakból képeztünk volna, ezt az esetet a Majtyinszkájától kölcsönzött **transzlatív** elnevezéssel végül is meghagytam. Vö. *A földrengés után a kunyhók házakká történő átépítése, az üzlethelyiségeknek lakásokká történő átalakítása megtörtént*. Kiefer Ferenc (1998: 200) és mások táblázatában található formatívus (**ház-ként**) és essivus-formális (**ház-ul**) alakok névelő nélkül és csak egyes számban használatosak. Ezért ezeket a szóalakokat a jövőben a határozószók között látnám szívesen az összes többi, annak idején már Antal László által is odasorolt volt esetek társaságában. Vö. *Német vendégeink turistaként érkeztek Magyarországra. A földrengés áldozatainak hosszú ideig sátrak szolgáltak lakásul. A lakásomul szolgáló sátrort lebontották. A lakássá nyilvánítás megtörtént* mondatokban a határozott névelő nem a két jelzői funkciójú vitatott szóalakra vonatkozik.

A főnévragozás iskolai oktatása szempontjából elengedhetetlen, hogy az egyes eseteknek magyar elnevezésük is legyen. Az esetek sorrendjének a kialakításánál a fő szempont az idegen nyelvek oktatásának a segítése. Ezért azok az esetek kerülnek a paradigmasor elejére, amelyek a nálunk oktatott nyelvekben is megvannak. Utánuk következnek a speciális magyar határozói esetek elvontságuk fokozatai szerint, logikai és formai összefüggéseikre is figyelve. Vö.

1. alanyeset (<i>nominatívus</i>):	A ház felépült.
2. tárgyeset (<i>akkuzatívus</i>):	A ház-a-t megveszi.
3. birtokos eset (<i>genitívus</i>):	A ház-nak a falai/ a ház falai magasak.
4. részeseset (<i>datívus</i>):	A ház-nak adták a pályázati pénzt.
5. eszköz- és társhatározó eset (<i>instrumentális</i>):	A ház-zal együtt vette meg a telket.
– belviszonyt jelölő esetek:	
6. hová (<i>illatívus</i>):	Ebbe a ház-ba ment be.
7. hol (<i>inesszívus</i>):	Ebben a ház-ban lakik.
8. honnan (<i>elatívus</i>):	Ebből a ház-ból jött ki.
– felszíni viszonyt jelölő esetek:	
9. hová (<i>szublatívus</i>):	Erre a ház-ra szállt a gólya.
10. hol (<i>szuperesszívus</i>):	Ezen a ház-on láttam egy gólyát.
11. honnan (<i>delatívus</i>):	Erről a ház-ról szállt fel egy gólya.
– közelséget jelölő esetek:	
12. hová (<i>allatívus</i>):	Ahhoz a ház-hoz szaladt a rendőr.
13. hol (<i>adesszívus</i>):	Annál a ház-nál állt meg a rendőr.
14. honnan (<i>ablatívus</i>):	Attól a ház-tól szaladt el a róka.
15. végpontot jelölő eset (<i>terminatívus</i>):	Eddig a ház-ig vezették el a villanyt.
16. célt és okot jelölő eset (<i>finalisz-kauzális</i>):	Ezért a ház-ért dolgozott éjjel-nappal.
17. átformáló eset (<i>transzlatívus</i>):	Házak-ká építik át ezeket a kalibákat.

SZAKIRODALOM

- Antal László 1961. A magyar esetrendszer. *Nyelvtudományi Értekezések*. 29. sz. Bp. Akadémiai Kiadó.
- Balogh Judit 2000. A névszórágózás. In: Keszler Borbála (szerk.): *Magyar Grammatika* Bp.
- Benkő Loránd–Kálmán Béla 1953. *Magyar nyelvtan*. Az általános gimnáziumok I–IV. osztálya számára. Tankönyvkiadó, Budapest. Harmadik kiadás.
- É. Kiss Katalin–Kiefer Ferenc–Siptár Péter 1998. *Új magyar nyelvtan*. Bp.
- Fillmore Ch. J. 1968. The case for case. In: E. Bach / R. T. Harms (eds.): *Universals in linguistic theory*. New York. 1–88.

- Givon T. 1984. *Syntax*. A functional-typological Introduction. Vol. I, John Benjamins B. V.
- Forgács Tamás 2001. *Ungarische Grammatik*. Wien, Edition Praesens.
- Kenesei, István–Vago, Robert M.–Fenyvesi Anna 1998. *Hungarian*. Descriptive Grammars. Series Editor: Bernard Comrie. Routledge. London and New York.
- Keszler Borbála (szerk.) 2000. *Magyar grammatika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
- Kiefer Ferenc (szerk.) 2000. *Strukturális Magyar Nyelvtan*. 3. kötet. Morfológia. Bp. Akadémiai Kiadó.
- Майтинская К. Е. 1955. *Венгерский язык*. I, Введение – Фонетика – Морфология. Москва, Академия Наук СССР.
- Pete István 1999. A szó szerkezeti és derivációs elemzése. *Nyr.* 123: 483–95.
- Rácz Endre (szerk.) 1968. *A mai magyar nyelv*. Egyetemi tankönyv. Tankönyvkiadó, Bp.
- Tompa József (szerk.) 1961. *A mai magyar nyelv rendszere*. Bp., Akadémiai K.

Pete István

SUMMARY

Pete, István

How many cases are there in Hungarian?

The number of nominal cases in Hungarian fluctuates between 28 and 17 in grammars written in the past fifty years. For instance, in Kenesei, Vago, and Fenyvesi (1998: 192), nouns have twenty-seven cases. The present author thinks that the inflectional suffixes of Hungarian should be divided into markers (*jelek*) and inflexional endings (*ragok*). Markers produce the grammatical categories of words as wholes (number, tense, mood, voice, degree, aspect, infinitive, gerund, participle). Inflectional endings are the variable parts of the morphological structure of words in terms of conjugation and declension. They indicate the various cases and the various persons and numbers. The author furthermore thinks that nouns have **17 cases** in Hungarian. Sixteen cases may cooccur with the **definite article** *a/az* in both the **singular** and the **plural**. The last case cannot cooccur with the definite article. The cases are the following:

1. nominative: *a ház* ‘the house’
2. accusative: *a ház-a-t*
3. genitive: *a ház-nak a ... / a ház ...*
4. dative: *a ház-nak*
5. instrumental: *a ház-zal*
6. illative: *a ház-ba*
7. inessive: *a ház-ban*; Győr-**ben**/-**ö-tt**
8. elative: *a ház-ból*
9. sublative: *a ház-ra*
10. superessive: *a ház-o-n*
11. delative: *a ház-ról*
12. allative: *a ház-hoz*
13. adessive: *a ház-nál*
14. ablative: *a ház-tól*
15. terminative: *a ház-ig*
16. final-causal: *a ház-ért*
17. translative: *ház-zá / házak-ká*

The other forms are derivational suffixes that produce **adverbs**.